

PROJEKT PRAC BUDOWLANYCH

PROJEKT BUDOWLANO- WYKONAWCZY

NAZWA ZAMIERZENIA
BUDOWLANEGO: PRACE BUDOWLANE POLEGAJĄCE NA REMONCIE KWATERY OFIAR II WOJNY ŚWIATOWEJ NA STARYM CMENTARZU KOMUNALNYM W JELENIEJ GÓRZE

KATEGORIA OBIEKTU: VI- Cmentarze

ADRES I LOKALIZACJA
OBIEKTU
BUDOWLANEGO: Kwatery Ofiar II Wojny Światowej
Stary Cmentarz Komunalny
ul. Sudecka 44 Jelenia Góra
działka nr: 026101_1.0032.311
obręb Jelenia Góra miasto

INWESTOR: **Miasto Jelenia Góra**
Pl. Ratuszowy 58
58-500 Jelenia Góra

OPRACOWANIE
PROJEKTU: **BENTO Emilia Brant**
ul. Księcia Witolda 43/8, 50-202 Wrocław
t.: 515-008-605, info@bentopracownia.com

OPRACOWANIE

PODPIS

mgr inż. arch. EMILIA BRANT

*Uprawnienia budowlane do projektowania bez ograniczeń
w specjalności architektonicznej
uprawnienia bud. nr 31/DSOKK/2019*

SPIS ZAWARTOŚCI

1.	PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA	2
2.	DANE OGÓLNE	2
3.	PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	2
4.	HISTORIA I OPIS OBIEKTU	3
5.	STAN ZACHOWANIA	5
6.	ZAKRES PLANOWANYCH PRAC BUDOWLANYCH.....	7
7.	ZAGOSPODAROWANIE TERENU – STAN ISTNIEJĄCY RYS. A_PZT_01 SKALA 1:100	9
8.	PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA TERENU RYS. A_PZT_02 SKALA 1:100	10
9.	PROJEKT POMNIKA CENTRALNEGO RYS. A_D_01 SKALA 1:25	11
10.	PROJEKT POMNIKA CENTRALNEGO 2 RYS. A_D_02 SKALA 1:20	11
11.	PRZEKRÓJ PRZEZ KWATERY RYS. A_D_03 SKALA 1:25	12
12.	PROJEKT KRZYŻA RYS. A_D_04 SKALA 1:20	13
13.	OŚWIADCZENIE PROJEKTANTA O ZGODNOŚCI PROJEKTU Z PRZEPISAMI	14

DATA OPRACOWANIA: LISTOPAD 2022r.

1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA

- Zlecenie Inwestora – Miasto Jelenia Góra
- Pismo Wojewody Dolnośląskiego IF.IT.5230.21.2022.RS
- Protokół z oględzin obiektu wykonany przez Inspektorów DUW i UM Jeleniej Góry w dniu 10 marca 2022r.
- Opinia z Instytutu Pamięci Narodowej nr BUWII-903-203/22 z dnia 10.05.2022r
- Dokumentacja projektowa - „Koncepcja architektoniczno-dendrologiczna zagospodarowania terenu kwatery ofiar faszyzmu wraz z inwentaryzacją stanu istniejącego” wykonana przez Biuro Projektów Architektonicznych Anna Radwan z 2016r.
- Inwentaryzacja obiektu listopad 2022r.

2. DANE OGÓLNE

Inwestor: Miasto Jelenia Góra
Pl. Ratuszowy 58
58-500 Jelenia Góra

Lokalizacja: Stary Cmentarz Komunalny
ul. Sudecka 44 Jelenia Góra
działka nr: 026101_1.0032.311
obręb Jelenia Góra miasto

Obiekt zlokalizowany jest na terenie zabytkowego cmentarza wpisanego do rejestru zabytków pod numerem **A/5028/867/J**. We wpisie pod tym numerem figurują trzy obiekty:

1. „Zespół cmentarza komunalnego”
2. „Cmentarz Komunalny,,
3. „Kaplica cmentarna i krematorium w zespole cmentarza komunalnego”

3. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest dokumentacja projektowa umożliwiająca przeprowadzenie remontu kwatery Ofiar II Wojny Światowej znajdującej się na Starym Cmentarzu Komunalnym przy ul. Sudeckiej 44 w Jeleniej Górze.

1 Widok Kwatery Ofiar II Wojny Światowej na Starym Cmentarzu Komunalnym w Jeleniej Górze z lotu ptaka

4. HISTORIA I OPIS OBIEKTU

Cmentarz przy ulicy Sudeckiej 44 złożony został pod koniec XIX w. (w latach 1874-1876r). Zarówno w roku 1913 jak i później w latach powojennych został on powiększony o przyległe tereny. Od 1985 roku cmentarz figuruje w rejestrze zabytków pod numerem A/5028/867/J (wpisany w trzech pozycjach jako „Zespół cmentarza komunalnego”, „Cmentarz Komunalny”, „Kaplica cmentarna i krematorium w zespole cmentarza komunalnego”). Kwatera upamiętniająca Ofiary II Wojny Światowej powstała po 1945 roku i pierwotnie jej forma sprowadzała się do obelisku wykonanego z granitowych kamieni z figurą orła u szczytu.

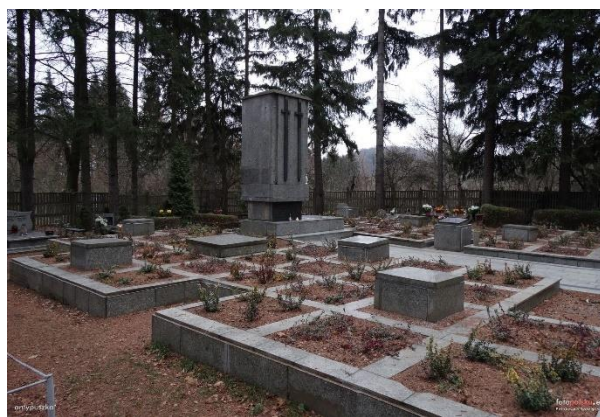
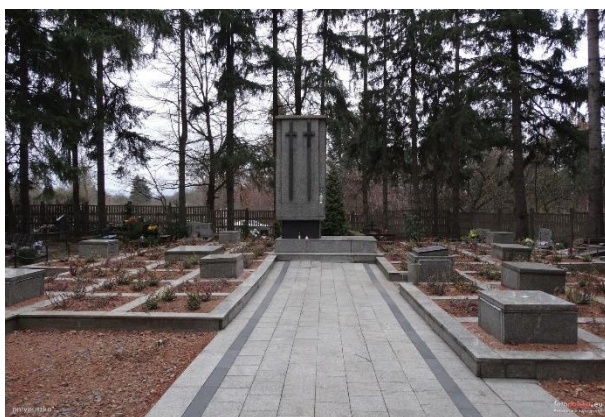

Zdj. 1 Pomnik pamięci Ofiar II Wojny Światowej, zdjęcie archiwalne ok. 1950r źródło:
https://jelenia_gora.fotopolska.eu/Jelenia_Gora/b144651,Pomnik_pamieci_ofiar_faszyzmu_1939-1945.html

Obecnie miejsce upamiętniające Ofiary faszyzmu składa się z pomnika centralnego wysokości 4,4m stanowiącego dominantę całego założenia- oszczędnego w formie prostopadłościanu obłożonego płytami granitowymi z umieszczonymi na jego frontowej stronie tablicą pamiątkową oraz dwoma podłużnymi mieczami wykonanymi z ciemnego granitu. Monument ten stoi na 60-centymetrowym postumencie, a jego bezpośrednie sąsiedztwo stanowią 63 symboliczne kwatery. Kwatery o wymiarach około 1,20m x1,20m przedzielone są murkiem wysokości 20cm wykończonym płytami granitowymi. Wewnątrz poszczególnych kwater zasadzono zielen (naprzemiennie w układzie szachownicowym zasadzono Trzmielinę w dwóch odmianach), a w 10 z nich umieszczono symboliczne „mogły” - granitowe prostopadłościany.

Jedną spośród wspomnianych mogił stanowi tablica informacyjna znajdująca się bezpośrednio przy dojściu do pomnika.

Do pomnika centralnego prowadzi ścieżka szerokości 1,60m wyłożona granitowymi płytami.

Zdj. 2, Zdj.3 Widok na pomnik i kwaterę pamięci Ofiar II Wojny Światowej, zdjęcie 2015r.
źródło:https://jelenia_gora.fotopolska.eu/Jelenia_Gora/b144651,Pomnik_pamieci_ofiar_faszyzmu_1939-1945

Zdj. 4 Widok na kwaterę pamięci Ofiar II Wojny Światowej, zdjęcie 2015r. źródło:

https://jelenia_gora.fotopolska.eu/Jelenia_Gora/b144651,Pomnik_pamieci_ofiar_faszyzmu_1939-1945.html

5. STAN ZACHOWANIA

W marcu 2022r. dokonano oględzin zbiorowej mogiły Ofiar Terroru Hitlerowskiego. W oględzinach uczestniczyli Starszy Inspektor Wojewódzki DUW Ryszard Struzik oraz Inspektor Urzędu Miasta Jelenia Góra Justyna Kaczor.

Ponadto w listopadzie 2022r. została wykonana inwentaryzacja obiektu przez autorkę niniejszego opracowania.

5.1. Ścieżka

Na ścieżce stanowiącej dojście do pomnika widoczne nierówności i odkształcenia. Na nawierzchni z płyt granitowych widoczne spękania. Brak poziomej nawierzchni przy samym pomniku, znaczny jednostronny spadek poprzeczny.

5.2. Pomnik centralny

Pomnik centralny- widoczne odspojenia płyt granitowych stanowiących okładzinę głównej części pomnika, ubytki spoin. Niektóre z płyt popękane.

Wyniesienie stanowiące podstawę dla pomnika również w stanie technicznym złym- widoczne nierówności w powierzchni płyt, odspojenia płyt, ubytek spoin. Z uwagi na pochyłość nawierzchni ścieżki przy samym pomniku brak właściwego posadowienia.

Tablica informacyjna znajdująca się w dolnej części pomnika zawierająca inskrypcję w pięciu językach (j. polski, j. rosyjski, j. niemiecki, j. angielski, j. francuski) głoszącą: „1939-1945 Pamięci ofiar faszyzmu” jest niewidoczna, nieczytelna z widocznymi zaciekami.

Zdj. 5 Pomnik centralny. Wrzesień 2022, Źródło: materiały własne

5.3. Murek dzielący kwatery

Nierówności powierzchni, ubytki spoin, przesunięcia i klawiszowanie poszczególnych płyt okładziny

5.4. Bloki granitowe (10szt.)

Stan bloków zły, odspojone płyty okładzinowe, brak zachowania jednolitej formy, ubytki spoin

5.5. Tablica informacyjna na jednym z bloków granitowych

Tablica informacyjna wykonana z czarnego granitu, spisana w dwóch językach: języku francuskim i języku polskim. Napis na tablicy głosi „Byli francuscy jeńcy wojenni z Jeleniej Góry dla swoich stu towarzyszy zamordowanych przez hitlerowców (1944-1945)” oraz datą Jelenia Góra 09.05.1980

Tablica w stanie dobrym.

Zdj. 6. Tablica informacyjna na jednym z bloków kamiennych. Wrzesień 2022, Źródło: materiały własne

6. ZAKRES PLANOWANYCH PRAC BUDOWLANYCH

6.1. Prace przygotowawcze

Zabezpieczenie terenu przyległego do obszaru kwatery,

Wykopanie istniejących roślin płożących z poszczególnych pól kwatery- zabezpieczenie ich w sposób umożliwiający ponowne zasadzenie w innym miejscu.

Usunięcie wypełnienia (żwiru/ humusu) nisz w polach kwatery. Utylizacja pozyskanej ziemi.

Demontaż istniejących granitowych płyt okładzinowych z murków rozdzielających poszczególne pola. Złożenie zdemontowanych płyt w jednym miejscu, zabezpieczenie ich przed zniszczeniem.

Demontaż okładziny granitowej z pomnika centralnego oraz bloków kamiennych. Złożenie zdemontowanych płyt w jednym miejscu, zabezpieczenie ich przed zniszczeniem.

Usunięcie wypełnienia pomnika należy zutylizować.

Demontaż nawierzchni ścieżki z płyt granitowych na obszarze kwatery upamiętniającej Ofiary faszyzmu.

Usunięcie części fundamentów murków oraz fundamentów bloków kamiennych zgodnie z rysunkiem rozbiórki.

6.2. Remont istniejącego pomnika centralnego

Należy odtworzyć pomnik centralny w formie zbliżonej do obecnej zgodnie z rys. D_01, D_02. Zgodnie z zaleceniami Instytutu Pamięci Narodowej usunięto z przedniej części pomnika symboliczne „miecze Grunwaldu” a w zamian ulokowano tablicę memoratywną.

Pomnik należy rozebrać, płyty zachować do ewentualnego ponownego użycia, wewnątrz pomnika należy wywieźć i zutylizować. Na warstwie piasku (20cm) i tłuczania (30cm) należy wykonać żelbetową ławę fundamentową będącą równocześnie postumentem pomnika.

Konstrukcję pomnika wykonać z betonu C25 W8 – betonu wodoszczelnego, postument zazbroić siatką $f_i=8\text{mm}$ o oczkach $10\times 10\text{cm}$, należy wykonać wytyki pod wertykalną część pomnika. Całość wykonać zgodnie z rysunkiem D_02.

Konstrukcję obłożyć okładziną z płyt granitowych w kolorze jasnoszarym, zgodnie z rysunkiem D_01. Płyty montować na szpilki mocowane do betonowej konstrukcji pomnika za pomocą kotew chemicznych. Ze szczególną uwagą należy wypełnić łączenia między płytami okładziny spoiwem elastycznym w kolorze szarym w odcieniu zbliżonym do odcienia płyt granitowych.

6.3. Zmiana układu pól symbolicznych kwater

Projekt przewiduje zmieniony układ symbolicznych kwater w sąsiedztwie pomnika centralnego. Zgodnie z wytycznymi otrzymanymi z Instytutu Pamięci Narodowej nowoprojektowane kwatery zostały ograniczone do czterech pól po obydwu stronach pomnika (dwóch większych pól przedzielonych niższym obrzeżem) co zostało pokazane na rys. A_PZT_02. Pola te powielają obrys istniejącego podziału. Murki nieuwzględnione w nowym układzie należy zdemontować wraz z ich posadowieniem. Nowoprojektowane murki/obrzeża należy wykonać na istniejącym posadowieniu do wysokości około 25cm. Należy wkleić w istniejące posadowienie wzdłuż jego osi miejscowo co 40cm pręty stalowe $f_i=10\text{mm}$ w dwóch rzędach zachowując 5cm od krawędzi posadowienia. Wytyki należy wykonać na 20cm. Nowo wykonane murki należy wykończyć okładziną z płyt granitowych pozyskanych z rozbiórki montowaną na zaprawę do kamienia. Spoiny należy wypełnić elastyczną zaprawą w kolorze płyt granitowych.

Ponadto na każdej z czterech kwater zlokalizowano, zgodnie z propozycją Prezesa IPN, po jednym krzyżu wysokości 1,5m wykonanym z granitu. Krzyże te należy posadzić na klockach betonowych zakotwione za pomocą kotew chemicznych i prętów stalowych jak pokazano na rys. D_04

6.4. Remont małej architektury- bloków kamiennych

W ramach remontu przewiduje się likwidację istniejących bloków kamiennych w poszczególnych kwaterach poza dwoma znajdującymi się bezpośrednio przy ścieżce prowadzącej do pomnika.

Pozostawione bloki należy przemurować na nowo zachowując istniejącą formę i wykończyć płytami granitowymi pozyskanymi z rozbiórki ze szczególnym uwzględnieniem starannego dopasowania płyt i wypełnienia spoin między nimi elastyczną zaprawą w odcieniu dobranym do koloru płyt.

6.5. Remont ścieżki

Remont ścieżki polega na miejscowym uzupełnieniu i wzmocnieniu jej podbudowy w warstwie nośnej w bezpośrednim sąsiedztwie pomnika (w miejscu zapadliny), na uzupełnieniu i wyrównaniu warstwy wyrównującej i ponownym ułożeniu dotychczasowych płyt granitowych. Ścieżkę należy kształtować ze spadkiem poprzecznym 1% do osi do boków oraz ze spadkiem podłużnym 1% od pomnika na zewnątrz kwatery.

6.6. Zieleń

Zieleń okrywową znajdującą się w obrębie kwater istniejących należy wykopać i złożyć w jednym miejscu i zabezpieczyć tak aby można było ją wykorzystać ponownie po zrealizowaniu prac ziemnych i budowlanych. Trzmielinę w dwóch odmianach należy posadzić jak pokazano na rysunku PZT_02. Przyjęto, że cała istniejąca zieleń zostanie zagospodarowana w ramach ponownych nasadzeń.

Dokoła nowowyznaczonych kwater stanowiących całość założenia zaprojektowano niski żywopłot z ligustru mający na celu zamknięcie optyczne i wyznaczenie wizualne zakresu kwatery Ofiar II Wojny Światowej. Przebieg żywopłotu widoczny na projektowanym zagospodarowaniu terenu. Należy sadzić 18szt./ metr bieżący żywopłotu.

Szczegółowe informacje dotyczące sposobu sadzenia oraz pielęgnacji zawarto w specyfikacji technicznej do niniejszego projektu.

Opracowanie:
Emilia Brant